

Solidaris

Text: **Miquel Ripoll Perelló**
Fotos: **Veïns Sense Fronteres**

PALMA L'exclusió d'ètnies i grups humans és comuna a la majoria de societats. Solen ser grups estigmatitzats, marginats i en molts casos tractats com a infrahumans. En el món on vivim avui dia, la solidaritat i la lluita contra la injustícia no poden oblidar aquells a qui se'ls nega la dignitat.

L'ONG mallorquina Veïns Sense Fronteres (VSF) i l'organització Liorna fa anys que lluiten pel desenvolupament i reconeixement dels pigmeus de Burundi. Un grup ètnic de devers 60 mil habitants i que històricament han estat rebutjats de tots els aspectes de la vida pública. En concret, la feina de VSF s'ha centrat en una comunitat de 900 habitants pigmeus del nord del país i ara acaben d'inaugurar un grup de 25 cases, construïdes gràcies al finançament de l'Agència de Cooperació (ACIB) del Govern balear.

Dos membres de l'organització, Jaume Obrador i Francisca Pons, han viatjat al país per participar a l'acte, al qual assistí el president de la República, Pierre Nkurunziza, qui aportà xapetes noves, arbres fruiters i menjar per a tota la comunitat. Com explica Jaume Obrador, "fou un acte molt emotiu, tot eren mostres d'alegria de la gent". "Tant nosaltres com el president de la República dúiem roba de feina i vam treballar al costat de la comunitat en la sembra dels arbres", assegura. "Es va reconèixer la feina empresa des de Balears, que ha estimulat els polítics del país a reconèixer els drets dels pigmeus", indica.

De fet, l'assistència del president fou tot un signe que les coses comencen a canviar. A la història del país africà els pigmeus han representat els *pàries* socials. Considerats com a infrahumans, existia la prohibició d'entrar en contacte amb ells. A les festes populars sols se'ls destinaven les sobres i els recipients i olles que havien emprat eren posteriorment cremats. Durant la dictadura, l'únic pigmeu amb formació i estudis fou penjat. Tradicionalment, eren petites comunitats nòmades que es dedicaven a l'agricultura la caça i la ceràmica. A poc a poc, amb l'augment de la població i la manca de terres els pigmeus foren expulsats de les seves zones, sense poder accedir a conreus i desenvolupar la pròpia subsistència. Així, tot i que els acords de pau d'Ashura, signats l'any 2000, estipulaven la presència de tres membres d'aquesta ètnia al Congrés i al Senat el reco-

Construint futur

Veïns Sense Fronteres i l'entitat Liorna, gràcies al recursos del Govern balear, han pogut desenvolupar un projecte de creació de 25 cases per a una comunitat pigmea del nord del país que comença a caminar pel reconeixement dels drets i seva dignitat

Membres de la comunitat dels pigmeus, històricament exclosos de la vida pública, celebren eufòrics la inauguració de les 25 cases (al fons de la imatge).

neixement dels seus drets i dignitat no era encara una realitat efectiva.

Millora substancial

Aquests 25 habitatges representen una millora substancial de moltes famílies del poblat. Com explica Obrador, "viuen en cases de palla, que no els protegeixen quan plou. A més, hi fa foc dedins, havent de respirar el fum i patint malalties respiratòries". "Aquestes cases els permeten guarir-se i treure el fum defora, a més de tenir una cuina millorada amb totxanes",

afegeix. La concessió de les cases la decideix la mateixa comunitat, a través d'un comitè que integra l'autoritat local, el soci local i l'associació de pigmeus Tirem endavant. Les cases han estat atorgades a les persones més vulnerables i a les famílies que més ho necessiten. Ara ja hi en marxa una segona fase de construcció de 23 habitatges més que consten d'una subvenció del Govern balear. Com assegura Obrador, ja s'està preparant una "tercera fase" de construcció de noves llars, a més d'estar a punt de presentar un projecte per edificar

Els pigmeus han estat històricament els 'pàries' de Burundi. Considerats inferiors i exclosos dels altres grups, no han tingut drets civils

VSF ha contribuït al reconeixement dels seus drets i ha aportat a aquesta comunitat aliments i l'accés a l'aigua potable

Ajuda d'emergència a l'RDC del Congo

El viatge dels dos membres de VSF també serví per distribuir material d'emergència humanitària, en aquest cas a la República Democràtica del Congo. En concret es repartiren aliments, llavors i instruments d'agricultura per valor de 36 mil euros a la regió d'Uvira, una zona a l'est repoblada amb colons repatriats. 325 famílies van rebre 25 quilos de mongetes i farina, a més de les eines necessàries per conrear. De fet, és la segona intervenció que es fa a la comunitat, ja que en una primera tongada es repartí material de primera necessitat a altres 163 famílies. Com explica Jaume Obrador, l'entitat aconseguí un

compromís sòlid de les autoritats de la zona per donar suport a les accions i fomentar el desenvolupament dels repatriats. De la mateixa manera, l'entitat també ha engegat, a la regió de l'est del Kivu sud, un projecte per crear un centre d'acollida de dones víctimes de la violència sexual. Dins el context del conflicte que enfronta grups rebels i forces governamentals, milers de dones han estat violades de manera sistemàtica i excloses de les seves comunitats. El centre tindrà l'objectiu de donar acollida a aquestes dones i els donarà l'ajuda necessària per superar el profund trauma.

L'accés a l'aigua potable ha millorat considerablement la vida d'aquesta comunitat de 900 pigmeus.

Les cases representen un pas endavant i un canvi en la vida d'aquestes persones.

Aquest era el tipus de construcció que empraven. **Jaume Obrador, ajudant a sembrar arbres.**

Mostra de la distribució de l'ajuda d'emergència que féu VSF a Uvira, a la RCD del Congo.

MIQUEL ANGEL MARIA
www.miquelmaria.cat

Indígenes autèntics

El periodista i escriptor de literatura de viatges Javier Reverte, explica al seu llibre *El sueño de África* que una vegada, trobant-se a una comunitat de pigmeus del grup batwa-bambuti a la zona ugandesa de la selva d'Ituri, va coincidir amb un grup de turistes anglesos àvids d'emportar-se un record fotogràfic d'aquella *amazing experience*: podrien explicar als seus familiars i amics que havien vist en directe una tribu africana de pigmeus, que fort! L'escena, tanmateix, era poc edificant: un grup de pigmeus d'aquella comunitat, embrutits per la misèria, l'alcohol i la SIDA, per cinc dòlars representaven un patètic espectacle davant els estrangers, fent veure que eren moneies que es barallaven per la fruita. Reverte es va fixar que una de les turistes no acaba de trobar la foto bona. "És que aquests pigmeus no són autèntics", va dir ella. El periodista no va dubtar a respondre-li: "El que és patètic és precisament això, que són autèntics".

Ben dit. Els indígenes autèntics no són aquells que responen als nostres estereotips. I si el món els ha abandonats en la misèria i l'oblit, no esperem trobar-hi testimonis gaire edificants: com a tot arreu, emergirà el costat més fosc de la naturalesa humana. L'autenticitat dels pigmeus, com la de qualsevol altre poble, rau en la possibilitat de desenvolupar-se en llibertat, en pau i amb unes condicions de vida dignes. La cooperació internacional ha de contribuir a crear aquestes bases. I el turisme també. La demonització del turisme no serveix de res, perquè sempre hi haurà imbècils com aquells turistes anglesos. L'alternativa no és "turisme no", sinó un altre tipus de turisme, que permeti que l'autenticitat dels pobles d'Àfrica es manifesti d'una altra manera. •

una fusteria a la comunitat.

Pel respecte dels pigmeus

La col·laboració de VSF al desenvolupament d'aquesta comunitat ha anat però més enllà. Una primera acció que es dugué a terme fou la lluita pel dret al matrimoni civil i a la terra, que es concretà en l'enllaç de 28 parelles. A cada un d'aquests matrimonis, l'entitat li va regalar una cabra, un element clau per a la seva subsistència. Posteriorment, s'han desenvolupat microprojectes d'agricultura i ramaderia, amb l'aportació de llavors i conills per a la comunitat.

A més a més, s'hi ha millorat la higiene i la salut, ja que s'ha aconseguit transportar aigua potable i instal·lar-hi latrines i rentadors públics, que han "canviat per complet" la imatge del poble.

En definitiva, un projecte per contruir-hi un millor futur que retorna la dignitat al poble. •